

УДК 005.336.1

Олександра В. Ольшанська
Наталія В. Геселева, Олена О. Нагорнюк
Київський національний університет технологій та дизайну

ОЦІНЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

В роботі обґрунтовано доцільність впровадження інноваційного проекту ТОВ «Цемлайн» з використанням системної методики оцінювання інноваційних проектів, а також досліджено вплив результатів реалізації проекту на основні економічні показники ТОВ «Цемлайн».

Запропоновані підходи щодо оцінювання інноваційних проектів мають значну економічну ефективність та можуть бути використані на практиці для управління інноваційною діяльністю підприємств.

Ключові слова: інноваційна стратегія, модернізація виробництва, економічна ефективність інноваційних проектів, інвестиційні витрати, грошові потоки.

Александра В. Ольшанская
Наталья В. Геселева, Елена О. Нагорнюк
Киевский национальный университет технологий и дизайна

ОЦЕНИВАНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ СТРАТЕГИИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В работе обоснована целесообразность внедрения инновационного проекта ООО «Цемлайн» с использованием системной методики оценивания инновационных проектов, а также исследовано влияние результатов реализации проекта на основные экономические показатели ООО «Цемлайн».

Предложенные подходы для оценивания инновационных проектов имеют значительную экономическую эффективность и могут быть использованы на практике для управления инновационной деятельностью предприятия.

Ключевые слова: инновационная стратегия, модернизация производства, экономическая эффективность инновационных проектов, инвестиционные затраты, денежные потоки.

Oleksandra V. Ol'shanska
Nataliia V. Geseleva, Olena O. Nagornyuk
Kiev national university of technologies and design

OF INNOVATIVE STRATEGY OF ENTERPRISE

In the paper the expediency of implementation of the innovative project "Tsemlyayn" by using the system of evaluation techniques of innovation projects is substantiated, the effect of the results of the project on the main economic indicators of "Tsemlyayn" also is investigated.

The proposed approaches to evaluation innovative projects have considerable economic efficiency and can be used in practice for the management of innovative activity of the enterprise.

Keywords: innovation strategy, modernization of production, the economic efficiency of innovative projects, investment costs, cash flows.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Еволюція людської цивілізації переконливо підтверджує той факт, що головним чинником стійкого економічного розвитку країни є науково-технічні інновації або комерційне застосування нових, більш продуктивних технологій, які істотно змінюють обсяги та якість виробництва і споживання. Одним з головних напрямів економічної політики всіх розвинених держав є інноваційна політика, сприяння діяльності підприємців-інноваторів, які визначають здатність національної економіки до інноваційного розвитку, ефективного використання найновітніших технологій.

Особливе значення інноваційний процес набуває для перехідних економік. Саме такою є економіка України, що обумовлює актуальність теми дослідження.

Під інноваціями в широкому розумінні приймається прибуткове використання новин у вигляді нових технологій, видів продукції та послуг, організаційно-технічних та соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного, адміністративного або іншого характеру.

Аналіз останніх публікацій по проблемі.

Один із найвидатніших і найоригінальніших учених-економістів першої половини ХХ ст., творчість якого справила істотний вплив на основні напрями сучасної економічної науки – Й. Шумпетером вважав, що інновація – це науково-технічні зміни, здійснювані з метою створення та використання нових видів споживачів товарів, виробничих і транспортних засобів, ринків чи форм організації виробництва [12]. Таким чином, інновація являє собою комплексний процес створення і впровадження нового практичного засобу для задоволення нової або вже існуючої суспільної потреби.

Сьогодні більшість дослідників інноваційних процесів (Ахієзер О. С. [2], Кругліков А. Г. [4], Лапін М. І. [6], Пригожин О. І. [8], Мінаков С.Н. [7], Фатхутдінов Р.А. [10], Федулова Л. І. [11] та ін.) розуміють під інновацією процес упровадження якого-небудь нововведення в практику.

Так, наприклад, в одній із робіт О. І. Пригожина [8] дається таке визначення: «інновація (нововведення) – це цілеспрямована зміна, що вносить у визначену соціальну одиницю – організацію, поселення, суспільство, групу – нові, відносно стабільні елементи».

Період часу від зародження ідеї, створення та розповсюдження новини до його використання прийнято називати життєвим циклом інновації. З урахуванням послідовності проведення робіт життєвий цикл інновації розглядається як інноваційний процес [1].

Інноваційний менеджмент – сукупність принципів, методів і форм управління інноваційним процесом, а також зайнятими цією діяльністю організаційними структурами та їх персоналом. [3]. Він включає в себе такі стадії: планування, визначення умов та організація, виконання, керівництво [9].

Інноватор – автор інновації (відкриття, ноу-хау, винаходу, корисної моделі, проектного рішення, рацпропозиції або іншого виду інновації) [5].

Невирішені частини дослідження.

Економіка нашої держави сьогодні знаходиться під впливом багатьох зовнішніх та внутрішніх загроз, пов'язаних як із загальними глобалізаційними та трансформаційними процесами в світовій економіці, так із суто українськими політичними та соціальними реаліями. Незважаючи на значну кількість досліджень з проблем інноваційної діяльності, потребують подальшого дослідження питання інноваційного розвитку підприємств в сучасних умовах.

Мета дослідження.

Впровадження інновацій завжди супроводжується високим ступенем невизначеності, що породжує економічні ризики. Метою роботи є побудова інноваційної стратегії ТОВ «Цемлайн», що мінімізує зазначені ризики, а також оцінювання ефективності впровадження інноваційного проекту модернізації виробництва на ТОВ «Цемлайн».

Виклад основних результатів та їх обґрунтування.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Цемлайн» працює в галузі будівельних матеріалів, зокрема в різних продуктових сегментах ринку цементу, представляючи на українському ринку увесь можливий спектр їх марок. Доходи від реалізації всіх марок цементу ТОВ «Цемлайн» збільшились в 2015 році. Головними факторами, які забезпечили можливість наростити обсяги збуту та доходів від реалізації стали:

- збільшення збуту продукції на основному ринку збуту – ринку України за рахунок часткового витіснення сильних конкурентів;
- збільшення збуту на експортних ринках за рахунок більш активної роботи з замовниками.

При розробці довгострокової стратегії розвитку ТОВ «Цемлайн» керівництво компанії вирішило дослідити доцільність впровадження інноваційного проекту, який передбачає демонтаж існуючої потокової лінії з виробництва цементу та монтаж нової, яка є комплексно механізованою з елементами автоматизації. При цьому буде забезпечене дотримання усіх параметрів технологічного процесу, що призведе до підвищення якості продукції. Нова лінія є більш продуктивною і дозволить збільшити випуск продукції в обсягах, які потребує ринок: з 85 т до 120 т. Крім того, встановлення нової лінії дозволить вивільнити робітників та зменшити витрати електроенергії на 3,2% за рахунок використання альтернативного палива, що є особливо корисним, оскільки при цьому:

- в цементній печі відбувається виділення енергії, що міститься в альтернативному паливі, яка повністю використовується для виробництва клінкеру (проміжного продукту при виробництві цементу);
- заощаджується природне паливо;
- в глобальному масштабі, зменшується емісія парникових газів в атмосферу (відходи, невикористані у цементній промисловості, були б спалені в іншому місці, або вивезені на полігони твердих побітових відходів, що призвело б до порушення екологічного балансу);
- спалювання альтернативного палива в цементних печах є процесом безвідходним; зола з його спалювання входить у склад портландцементного клінкеру.

Прогноз економічних показників інноваційного проекту базується на результатах оцінки ринкових перспектив реалізації інновацій, що лежать в основі проекту і призначені для визначення фінансової спроможності проекту, що заключається в здатності фірми своєчасно і в повному обсязі виконувати фінансові зобов'язання, що виникають у зв'язку з реалізацією проекту, з одного боку, а з іншого – в отриманні прибутку, не меншому, чим він міг би бути отриманий при найкращому альтернативному використанню підприємницьких зусиль і вкладеного в проект капіталу.

Перший із цих факторів потребує дотримання позитивного сальдо балансу надходжень і платежів грошових коштів протягом інвестиційного періоду, а другий – позитивної оцінки економічної ефективності в інноваційний проект. До складу економічних показників проекту входять:

- Інвестиційні витрати (капіталовкладення), що визначають величину початкових інвестицій в проект на передінвестиційній та інвестиційній стадіях;

– Фінансові результати проекту, визначають джерела, терміни та розміри надходжень грошових коштів господарюючому суб'єкту, що здійснює реалізацію проекту. Джерелами надходження грошових коштів можуть виступати: виручка від реалізації продукції, кредити, акціонерний капітал, що надходить за рахунок емісії акцій, виручка від реалізації активів, інші не реалізаційні доходи, пов'язані з реалізацією проекту;

– Поточні витрати по проекту, що визначають джерела, терміни та розміри платежів грошових коштів, що виробляються господарюючим суб'єктом в процесі реалізації проекту на його експлуатаційній стадії. До складу платежів включаються виробничо-збутові витрати по проекту, платежі за кредити, податкові платежі, інші платежі із прибутку, включаючи виплати дивідендів акціонерам.

Розмір ефекту від реалізації нововведень безпосередньо визначається очікуваною їхньою ефективністю, яка виявляється як:

- покращання використання ресурсів;
- збільшення обсяг продажу;
- одержання прибутку від упровадження винаходів, патентів, ноу-хау, ліцензійної діяльності;
- зміна асортименту продукції та поліпшення його якості, створення нових товарів і послуг, що повніше задовольняють потреби споживача;
- зміна умов праці та підвищення її ефективності;
- приріст і накопичення нових знань, умінь і навиків;
- підвищення кваліфікації робітників;
- можливість навчання, зміни професії і соціального статусу працюючого;
- підвищення рівня задоволеності умовами та змістом праці, можливість самореалізації;
- покращання системи управління й організації як виробництвом, так і суспільством у цілому.

Обґрунтовуючи економічну ефективність інвестиційної діяльності, застосовують комплекс показників, що дають змогу системно оцінити доцільність інвестицій (табл. 1).

Розраховано чисті грошові потоки по роках здійснення проекту. Розрахунок чистого приведенного доходу показав, що проект може бути рекомендований до впровадження. Встановлено, що реалізація інноваційного проекту щодо модернізації обладнання на підприємстві ТОВ «Цемлайн» дасть змогу зменшити витрати на 1 грн. реалізованої продукції до 0,893 грн., покращити рентабельність діяльності підприємства з виробництва цементу до рівня 7,04 % . Обсяг виробництва цементу в діючих цінах зросте в результаті модернізації обладнання з 92513 до 925834 тис. грн. Рівень рентабельності проекту встановлення нового інноваційного обладнання становитиме 25%.

Таблиця 1

Економічні показники інвестиційно-інноваційних проектів

Показники	Формула розрахунку	Умовні позначення
1. Грошовий потік	$ПГК = П + А$	$П$ – чистий прибуток, $А$ – амортизаційні відрахування

Продовження таблиці 1

2. Теперішня вартість грошового потоку в результаті дисконтування	$ПГК_t = \frac{ПГК_m}{(1+R)^t}$	$ПГК_m$ – майбутня вартість грошового потоку, R – дисконтна ставка, яка використовується; n – кількість періодів з початку інформаційного циклу
3. Чистий приведений дохід	$ЧПВ = -I_n + \sum_{t=1}^n \frac{ПГК_t}{(1+R)^t}$	I_n – початкові інвестиції; $ПГК_t$ – потік грошових коштів у певному періоді, R – дисконтна ставка, яка використовується
4. Індекс доходності	$I_\delta = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{ПГК_t}{(1+R)^t}}{I_n}$	I_n – початкові інвестиції, $ПГК_t$ – потік грошових коштів у певному періоді, R – дисконтна ставка, яка використовується
5. Індекс рентабельності	$R = \frac{ЧП_i}{ІВ}$	$ЧП_i$ – середньорічна сума чистого інвестиційного прибутку, $ІВ$ – сума інвестиційних витрат
6. Період окупності	$ПО = \frac{I}{РД}$	I – обсяг інвестицій; $РД$ – середньорічна сума грошового потоку в теперішній вартості
7. Внутрішня норма доходності	$KB = \sum_{t=1}^n \frac{ПГК_t}{(1+r)^t}$	$ПГК_t$ – потік грошових коштів у певному періоді; r – внутрішня дисконтна ставка, за якої ЧПД дорівнює 0

Вплив інноваційного проекту на основні показники діяльності підприємства наведено також в таблиці 2.

Таблиця 2

Вплив інноваційного проекту на основні показники діяльності підприємства

Показники	Од. виміру	Базис	Проект	Відхилення	
				абсолютне	відносне
1. Обсяг виробництва по діючих цінах	т. грн.	92513	92834	321	100,35
2. Обсяг виробництва в порівнянних цінах	т. грн.	92192	92513	321	100,35
3. Реалізована продукція	т. грн.	9261	92931	321	100,35
4. Повні витрати	т. грн.	82809	83006	197	100,24
5. Прибуток від операційної діяльності	т. грн.	8761	8883,9	122,9	101,4
6. Чистий прибуток	т. грн.	6450	6543	93	101,44
7. Чисельність промислово-виробничого персоналу	чол.	224	223	-1	99,55
8. Основні виробничі фонди	т. грн.	40223	40249,8	26,8	100,07
9. Середньорічна вартість активів	т. грн.	52065,5	54045,35	1979,85	103,8
10. Середньорічна вартість капіталу	т. грн.	36100	36949	849	102,35
11. Продуктивність праці	грн/чол	411,6	416,7	5,1	101,24
12. Витрати на 1 грн. реалізованої продукції	грн.	0,894	0,893	-0,001	99,89
13. Фондовіддача		2,292	2,298	0,006	100,26
14. Рентабельність діяльності (продажів)	%	6,96	7,04	0,08	101,15
15. Рентабельність активів	%	12,4	12,1	-0,3	97,58
16. Рентабельність власного капіталу	%	17,87	17,71	-0,16	99,10
17. Рентабельність продукції	%	11,84	11,96	0,12	101,01

Отже було обґрунтовано доцільність впровадження інноваційного проекту з розробки, впровадження та модернізації виробництва цементу на типовому підприємстві галузі будівельних матеріалів – ТОВ «Цемлайн», розглянуто підходи до прогнозування економічних показників інноваційних проектів, методи оцінки економічної ефективності інноваційних проектів в ринкових умовах, досліджено вплив результатів впровадження проекту на основні економічні показники ТОВ «Цемлайн».

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Проведені дослідження показують, що сучасні умови господарювання вимагають від вітчизняних підприємств адекватних механізмів реагування на динамічні зміни зовнішнього середовища, зростаючі вимоги споживачів та суворі виклики ринків. Тому обов'язковими умовами виживання підприємств є виробництво конкурентоспроможної продукції. Конкурентоспроможну нішу неминуче буде втрачено тими підприємствами та організаціями, яким не вдалося оцінити важливість безупинної і багатоаспектної реалізації інновацій. Саме інновації можуть забезпечити підприємству конкурентні переваги, створити умови для зміцнення його ринкових позицій і стабільного розвитку.

Література

1. Андрушків Б. М. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання. – К. : Знання, 2009. – 253 с
2. Ахизер А. С. Научно-техническая революция и некоторые социальные проблемы производства и управления. – М. : Наука, 1974. – 309 с.
3. Гриньов В.Ф. Інноваційний менеджмент. – К. : МАУП, 2012. – 152 с.
4. Кругликов А.Г. Системный анализ научно-технических нововведений. – М. : Наука, 1991. – 120 с.
5. Кузьмін О. Є. Сучасний менеджмент. – Львів. : Центр Європи, 1995. – 176 с.
6. Лапин Н.И. Теория и практика инноватики. – М.: Университетская книга; Логос, 2012. – 328 с.
7. Мінаков С.Н. Ринок: інноваційні процеси та економічна ефективність виробництва. – Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 1996. – 224 с.
8. Пригожин А. И. Нововведения: стимулы и препятствия (социальные проблемы инноватики). – М. : Политиздат, 1989. – 361 с.
9. Румянцева З.П. Менеджмент організацій. – М. : ИНФРА, 2008. – 245 с.
10. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент. – СПб. : Питер, 2002. – 400 с.
11. Федулова Л. І. Інноваційна економіка. – К. : Знання, 2006. – 481 с.
12. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия. – М: Эксмо, 2007. – 864 с.